

Nõukogu järeldused tuleviku Euroopa õpetajate ja koolitajate kohta

(2020/C 193/04)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

TULETADES MEELDE kõnealuse küsimuse poliitilist tausta, mis on esitatud käesolevate järelduste lisas, ning

TUNNISTADES JÄRGMIST:

1. haridus ja koolitus kujundavad inimkonda ning neil on nii üksikisikuid kui ühiskonda muutev roll. Need on olulised kodanike sotsiaalseks, majanduslikuks, demokraatlikuks ja kultuuriliseks kaasamiseks, samuti majanduskasvu, kestliku arengu, sotsiaalse sidususe ja heaolu tagamiseks liidus. Asjakohane, kaasav ja võrdsetel võimalustel põhinev kvaliteetne haridus ja koolitus ei anna kodanikele üksnes teadmisi, oskusi ja pädevusi vastavalt praegustele ja tulevastele arengutele, vaid kujundab ka nende hoiakuid, väärtusi ja käitumist, võimaldades neil tööalasel ja isiklikult areneda ning osaleda aktiivselt ja vastutustundlikult ühiskonnaelus;
2. kõigil tasanditel ning igat liiki hariduses ja koolituses tegutsevad õpetajad ja koolitajad ⁽¹⁾ on hariduse ja koolituse asendamatu liikumapanev jõud. Neil on ülioluline roll igasuguse tausta ja vanusega inimeste ettevalmistamisel elamiseks, õppimiseks ja töötamiseks tänapäeva maailmas, samuti tulevaste muutuste loomisel ja juhtimisel;
3. pidevate sotsiaalsete, demograafiliste, kultuuriliste, majanduslike, teaduslike, keskkonnaalaste ja tehnoloogiliste muutuste kontekstis muutub ka hariduse ja koolituse maailm ning õpetajate ja koolitajate elukutse, sest nende suhtes kehtivad nõudmised, kohustused ja ootused üha suurenevad. Pidevad uuendused ja väljakutsed ei mõjuta üksnes nõutavaid pädevusi, vaid ka õpetajate ja koolitajate heaolu ning õpetaja elukutse atraktiivsust;
4. Euroopa õpetajad ja koolitajad on Euroopa haridusruumi nurgakiviks ja neil on keskne roll õpetamise Euroopa mõõtme ⁽²⁾ edendamisel, toetades õppijaid Euroopa identiteedi ja Euroopasse kuulumise tunde mõistmisel ja kogemisel;

TUNNISTADES, ET:

5. praegune COVID-19 põhjustatud kriis on esitanud õpetajatele ja koolitajatele enneolematu väljakutse igat liiki ja kõigi tasemete hariduses ja koolituses. Neil on kiiresti tulnud üle minna silmast silma toimuvalt õpetamiselt peamiselt kaugõppe ning suuresti virtuaalsel teel õpetamisele. Sellises erakorralises olukorras on õpetajad ja koolitajad näidanud muljetavaldavalt pühendumust, loovust ja vastastikust koostööd ning teinud märkimisväärsed jõupingutusi, et tagada nii õppimise kui ka õppijate edusammude jätkumine, sealhulgas toetades nende heaolu;

OLLES TEADLIK, ET:

6. kooskõlas subsidiaarsuse põhimõttega, mis hõlmab ka õpetaja elukutset, lasub vastutus haridus- ja koolitussüsteemide korralduse ja sisu eest liikmesriikidel. Sellega seoses on liikmesriikidel erinevad nõuded kvalifikatsiooni liikide ja tasemete suhtes, mis on vajalikud õpetajakutse saamiseks ja sellel kutsealal edasiliikumiseks; ⁽³⁾

⁽¹⁾ Käesolevates järeldustes käsitatakse *õpetajat* isikuna, kellel on vastavalt liikmesriigi õigusaktidele ja tavadele õpetaja (või samaväärne) staatus, ning *koolitaja* on isik, kes täidab üht või mitut (teoreetilise või praktilise) koolitustegevusega seotud ülesannet kas haridus- või koolitusasutuses või töökohal. Kõnealused mõisted hõlmavad üld- ja kõrghariduse tasandi õpetajaid, esma- ning jätku- kutseõppe tasandi õpetajaid ja koolitajaid, samuti alusharidus- ja lapsehoiutöötajaid ning täiskasvanute koolitajaid.

⁽²⁾ Mõiste on määratletud nõukogu 22. mai 2018. aasta soovitusel, milles käsitletakse ühiste väärtuste, kaasava hariduse ja õpetamise Euroopa mõõtme edendamist.

⁽³⁾ ELis nõutakse õpetamiseks üldjuhul kolmanda taseme kvalifikatsiooni. Kõige tavalisem miinimumnõue põhihariduse tasemel õpetamiseks on bakalaureusekraad. Põhihariduse madalaimal astmel õpetamiseks on pooltes ELi süsteemides nõutavaks miinimumiks seatud magistriõppe taseme kvalifikatsioon. Keskhariidusasutustes õpetamiseks vajavad õpetajad enamikus ELi riikides miinimumkvalifikatsioonina magistrikraadi. (Hariduse ja koolituse valdkonna ülevaade 2019 (HK 2019), lk 24) Kuid alushariduse ja lapsehoiu tasemel kehtivad Euroopas erinevad miinimumkvalifikatsiooni nõuded. Mõnes riigis kehtivad kõigile töötajatele ühesugused miinimumkvalifikatsiooni nõuded, samal ajal nõutakse teistes riikides erinevate ametikohtade ja kutsete puhul erinevaid kvalifikatsioone. Kõigilt alushariduse ja lapsehoiu asutuste meeskonna liikmetelt kolmanda taseme kvalifikatsiooni sageli ei nõuta. (Põhiandmed alushariduse ja lapsehoiu kohta Euroopas (Key data on early childhood education and care in Europe), Eurydice'i aruanne, 2019, lk 71–72).

7. kõrgemate haridus- ja koolitustasemetega läbimine võib anda tulevastele õpetajatele ja koolitajatele terviklikuma pädevuste kogumi, sealhulgas pädevused, mis on vajalikud õppetöös ametialase sõltumatuse arendamiseks. See võib omakorda aidata suurendada tööga rahulolu, samuti kõnealuse kutseala väärtustamist ja austamist; ⁽⁴⁾
8. õpetajatel ja koolitajatel on kohustus hõlbustada õppijatel võtmepädevuste ⁽⁵⁾ ja kutseoskuste omandamist, et mitte ainult valmistada neid ette edukaks toimetulekuks tulevastel töökohtadel, millest mõned on isegi alles tundmatud, vaid edendada ka nende sotsiaalset vastutust ja kodanikuaktiivsust, edastada inimlikke väärtusi ning toetada nende isiklikku arengut ja heaolu;
9. nende ainega seotud ja pedagoogilised teadmised ning pühendumus, entusiasm, tööga rahulolu ja enesekindlus avaldavad mõju õppijate õpitulemustele, edusammudele ja heaolule. Elukestva õppe eeskujudena saavad õpetajad ja koolitajad motiveerida õppijaid osalema elukestvas õppes ja iseenda elukestva õppe eest vastutama, ergutades nende huvi ning uudishimu ja loovust;
10. reageerides õppijate, asutuste juhtide, poliitikakujundajate, lapsevanemate ja kogukondade erinevatele üha nõudlikumatele rollidele, kohustustele ja ootustele, peavad õpetajad ja koolitajad olema vajaduse korral ja kooskõlas riikide oludega jätkuvalt kaasatud ja toetatud, et nad saaksid muutustele ja väljakutsetele tõhusalt reageerida. Need väljakutsed võivad eri liikmesriikides esineda erineval määral ning on eelkõige, kuid mitte ainult, seotud järgmisega:
 - a) õpetajate ja koolitajate töökoormuse eri aspektide tasakaalustamine; nende aspektide hulka kuulub sageli tegelemine arvukate haldusülesannetega, osalemine asutuse juhtimises, õppijate toetamine ja juhendamine, vastastikuse koostöö ja oma kutsealase arengu kavandamine ja selleks aja leidmine, edendades ja säilitades samal ajal pidevalt oma õpetamise ja õppijate õpitulemuste kvaliteeti;
 - b) õppijate intellektuaalse, emotsionaalse, sotsiaalse ja loominguulise potentsiaali soodustamine terviklikul viisil, tagades samal ajal nende haridusala arengu;
 - c) erinevate teaduspõhiste õpetamismeetodite ja -tavade kasutamine, milles võetakse arvesse uuenduslikke ja digitaalseid meetodeid ja lähenemisviise, keskendudes õppijakesksetele ja pädevuspõhiste lähenemisviisidele kooskõlas õppijate muutuvate ja individuaalsete vajadustega, et hõlbustada õppeprotsessi ning toetada õppimis- ja õpetamismeetodite ühist loomist, samal ajal tagades, et sellised tavad on kaasavad, sotsiaalselt õiglased ja erapooletud;
 - d) töötamine keskkonnas, mida on muutnud tehnoloogia, digitaliseerimine ja tehisintellekt, pöörates tähelepanu nende pedagoogilisele potentsiaalile ning eetilisele, ohutule ja vastutustundlikule kasutamisele;
 - e) töötamine keeleliselt ja kultuuriliselt erinevates klassiruumides ja õpikeskkondades erineva sotsiaal-majandusliku taustaga õppijatega, kellel on erinevad vajadused, sealhulgas hariduslikud erivajadused, ⁽⁶⁾ ning kaasatuse tagamine;
 - f) osalemine poliitikakujundamises, eelkõige haridus- ja koolitusreformide väljatöötamises, rakendamises ja hindamises, sealhulgas õppekavade pidevas läbivaatamises;
 - g) toetava ja konstruktiivse õhkkonna loomine õpikeskkondades, sealhulgas positiivsete ja vastastikku toetavate suhete loomine oma meeskondades ja muude haridustöötajate, õppijate, perekondade ja tööandjatega, kui see on asjakohane;
 - h) tegelemine klassikäitumise juhtimisega ja võimalik, et eri liiki vägivald, sealhulgas kübervägivald ennetamine, kuna vägivald võib negatiivselt mõjutada õppijate tulemusi ja tervist; lisaks sellele võimalik tegelemine nende endi vastu suunatud vägivaldse käitumisega;

⁽⁴⁾ HK 2019, (lk 24).

⁽⁵⁾ Mõiste on määratletud nõukogu 22. mai 2018. aasta soovitusel võtmepädevuste kohta elukestvas õppes.

⁽⁶⁾ Rahvusvahelise õpetamise ja õppimise uuringu TALIS 2018 andmetel teatas 21 % õpetajatest täiendavast koolitusvajadusest seoses erivajadustega õpilaste õpetamisega, 16 % seoses IKT kasutamisega ja ligikaudu 13 % seoses õpetamisega mitmekeelses ja -kultuurilises keskkonnas (HK 2019, lk 10). Andmed näitavad, et ka Euroopa üliõpilaskond on muutumas mitmekeeliseks (Eurostudent VI (2016–2018)).

- i) sobivate hindamisvahendite, -kriteeriumide ja -meetodite valimine kooskõlas kavandatud õpitulemustega, et anda igale õppijale kvaliteetset ja õigeaegset tagasisidet, mis võib suunata ja parandada nende edasist õppimist;
- j) õpetamine sageli piiratud vahenditega, sealhulgas napp või ebapiisav haridustaristu, õpperuumid, seadmed ja vahendid, sealhulgas e-õpet võimaldavad vahendid;
11. need väljakutsed on veelgi tõsisemad algajate (äsa kvalifikatsiooni saanud) õpetajate ja koolitajate jaoks, sest neil on esimestest õpetamis- või koolitamisaastatest alates samad kohustused, mis nende kogenumatel kolleegidel. Peale selle võib sageli juhtuda, et nad töötavad keerulises keskkonnas, näiteks haridus- ja koolitusasutustes, kus on suurem sotsiaal-majanduslikult ebasoodsas olukorras olevate või sisserändaja taustaga õppijate osakaal⁽⁷⁾. Vanemad õpetajad ja koolitajad võivad kogeda muid raskusi, näiteks seoses põlvkondadevahelise lõhega töökohal;
12. peale selle võivad maapiirkondades, äärepoolsetes või ebasoodsas olukorras olevates piirkondades töötavatel õpetajatel ja koolitajatel tekkida lisaprobleemid, mis on seotud näiteks tööalase eraldatusega, piiratud taristu, sealhulgas digitaalse taristuga, toetusele ja kutsealase arengu võimalustele juurdepääsuga või eri vanuses ja astmes õppijatest koosnevate klasside õpetamisega. Lisaks võivad tiheda asustusega linnapiirkondades töötavad õpetajad ja koolitajad seista silmitsi suuremate väljakutsetega, mis on seotud erineva mitmekeelse, mitmekultuurilise ja sotsiaal-majandusliku taustaga õppijate õpetamisega;
13. kuigi paljudel õpetajatel ja koolitajatel on palju sarnaseid väljakutseid, esineb eri liikmesriikides erineval määral ka spetsiifilisi väljakutseid, mis on seotud hariduse ja koolituse eri tasemetega ja liikidega, sealhulgas:
- a) alushariduse ja lapsehoiu puhul:
- raskused kvalifitseeritud ja hea väljaõppega alusharidus- ja lapsehoiutöötajate tööle kandideerima meelitamisel ja tööl hoidmisel;
 - töötajate vananemine ja sooline tasakaalustamatus naistööjõu kasuks;
 - ebaatraktiivsed töötingimused, sealhulgas laste ja töötajate suhtarv ja atraktiivsete karjäärivõimaluste ning pideva kutsealase arengu võimaluste puudumine;
- b) koolihariduse puhul:
- raskused suure potentsiaaliga õpilaste meelitamisel õpetajate põhikoolitusse ja nende seal hoidmisel,⁽⁸⁾ samuti kõrgkooli lõpetanute kõnealusele kutsealale meelitamisel ja juba tegutsevate õpetajate tööl hoidmisel;
 - õpetajaskond vananeb; samuti esineb soolist tasakaalustamatust, kusjuures domineerivad naisõpetajad, eelkõige mõne õppeaine ja mõne haridustaseme puhul; lisaks ei pruugi õpetajad kultuuriliselt esindada teenindatavat kogukonda;
 - kõik see kajastub õpetajate puuduses paljudes liikmesriikides, kas üldiselt, konkreetsetes geograafilistes piirkondades, teatavates ainevaldkondades, näiteks teaduse, tehnoloogia, inseneeria ja matemaatika valdkonnas, või selliste õpetajate puuduses, kes on pädevad õpetama erivajadustega õpilasi, õpetama mitmekultuurilises või mitmekeelses keskkonnas või õpetama sotsiaal-majanduslikult ebasoodsa taustaga õpilasi;⁽⁹⁾
- c) kutsehariduse ja -õppe puhul:
- õpetajad ja koolitajad peaksid olema pädevad edendama ja arendama põhioskusi ja võtmepädevusi ning õpetama ajakohaseid kutse- või tehnilisi oskusi ja teadmisi;
 - suurenda võib vajadus nn hübriidõpetajate ja -koolitajate järele, kes töötavad nii kutseharidus- ja kutseõppeasutustes kui ka ettevõtetes;

⁽⁷⁾ HK 2019, (lk 21).

⁽⁸⁾ Õpetajate põhikoolitusele ei registreeru piisavalt õpilasi ning suur on koolist väljalangenute osakaal (Teaching Careers in Europe, Access, Progression and Support, Eurydice 2018, lk 10).

⁽⁹⁾ HK 2019, lk 9, 10, 21.

- samuti on vajalik koostöö õpetajate ja koolitajate, eelkõige töökohapõhiste koolitajate vahel, arvestades nende vastastikku täiendavaid rolle ja kohustusi, eelkõige praktikavõimaluste ja töökohal toimuva väljaõppe pakkumisel;
 - kuna erasektoris töötamine võib pakkuda paremaid stiimuleid, võib see olla atraktiivsem kui töötamine kutseharidus- ja kutseõppeasutustes;
 - paljud liikmesriigid seisavad silmitsi õpetajate ja koolitajate vananemisega seotud väljakutsetega;
- d) täiskasvanuhariduse puhul:
- täiskasvanute koolitajatel on oluline roll nii põhi- kui ka kutsealaste teadmiste, oskuste ja pädevuste edendamisel ja arendamisel;
 - neil võib olla vaja tegeleda probleemidega, mida põhjustavad õppijate kirja-, arvutus- ja keeleoskusega seotud raskused või negatiivsed haridus- ja koolituskogemused;
 - kuna täiskasvanute koolitajad töötavad sageli mitmesuguste õppijarühmadega, peavad nad olema valmis kasutama mitmekesiseid ja tõhusaid õpetamisstrateegiaid ja -meetodeid, et vastata oma õppijate vajadustele, ergutada motivatsiooni ja võimaldada neile erinevaid õppevõimalusi;
 - selleks et anda üksikisikutele võimalus asuda õppima oskuste täiendamiseks ja ümberõppeks, võib olla vajalik läbi vaadata õpetajate ja koolitajate roll, pidades silmas nende võimalikku panust mitteformaalse ja informaalse õppe käigus omandatud oskuste juhtimisse ja valideerimisse;
 - täiskasvanute koolitajatelt võidakse nõuda koostöö tegemist tööandjatega seoses töökohal toimuva väljaõppega;
 - täiskasvanute koolitajad ei ole sageli saanud spetsiaalset ettevalmistust täiskasvanute õpetamiseks ning võivad töötada osalise tööajaga või vabakutselisena, seega kujutab nende professionaaliks muutmine tõsist väljakutset täiskasvanuhariduse kvaliteedi tagamisel;
- e) kõrghariduse puhul:
- akadeemilistele kutsealadele sisseastumise tingimustes ei panda sageli rõhku kandidaatide varustamisele asjakohaste õpetamisoskustega;
 - kõigis liikmesriikides ei ole ulatuslikke süsteemseid võimalusi pidevaks kutsealaseks arenguks, mis oleks suunatud akadeemilise personali õpetamisoskuste parandamisele;
 - piisavat tähelepanu ei pöörata institutsioonidevahelise personali arengu toetamisele, sealhulgas rahvusvahelisele õpetamiskesktele, samuti praktikakogukondade ja kutseõrgustike loomisele;
 - üliõpilaskonna mitmekesisus nõuab erinevate, üliõpilaskesksel lähenemisviisil põhinevate õpetamismeetodite kasutamist, mis võib olla kõrgharidusasutustele väljakutseks;
 - mõnes akadeemilises valdkonnas valitseb sooline tasakaalustamatus ja naissoost töötajad on eriti alaeindatud kõrgematel ametikohtadel;
 - kuigi õpetamine on üks kolmest kõrghariduse ülesandest, hinnatakse karjääri edenemise hindamisel sageli rohkem teadustööd kui õpetamist; noortelt ja keskastme töötajatelt nõutakse sageli rohkem õpetamist, sest karjääri edenemine toob sageli kaasa vähem õpetamist ja rohkem aega teadustööks; ⁽¹⁰⁾
14. kuigi nõuded muutuvad üha keerukamaks ning kõnealusel kutsealal töötamine seab üha suuremaid nõudmisi, ei tunne paljud õpetajad ja koolitajad, et ühiskond neid austaks või väärtustaks, ⁽¹¹⁾ ning selle kutseala atraktiivsus paljudes liikmesriikides väheneb;

⁽¹⁰⁾ Modernisation of Higher Education in Europe: Academic Staff – 2017, Eurydice, 2017.

⁽¹¹⁾ TALISE 2018. aasta andmetel leiab 18 % ELi põhikoolide õpetajatest, et ühiskond väärtustab nende elukutset, ning nõnda arvavate õpetajate osakaal väheneb, mida kauem nad on selles ametis töötanud, samuti väheneb (mitmes ELi riigis) nende õpetajate osakaal, kes otsustaksid endiselt õpetajana töötada (HK 2019. aasta ülevaade (HK 2019, lk 9).

RÕHUTAB, ET:

15. oluline on edasi arendada ja ajakohastada õpetajate ja koolitajate pädevusi, et tagada nende erialane ettevalmistus ja soodustada nende sõltumatust ja kaasatust ning suurendada nende isiklikku ja ametialast heaolu, motivatsiooni ja väärtusetunnet, valmistades neid ette asjakohaselt reageerimiseks muutustele, kuid ühtlasi innustades neid olema oma kutsealal proaktiivsed ja uuendusmeelsed;
16. selleks on vaja edasi arendada riikide poliitikat, et sihipäraselt ja terviklikult toetada õpetajate ja koolitajate tööd, võttes arvesse õpetajate ja koolitajate endi poolt kindlaks määratud nõudeid ja koolitusvajadusi, samuti laiemate õpikogukondade vajadusi, haridusalaste teadusuuringute asjakohaseid tulemusi ning riikide haridus- ja koolituspoliitika üldisi eesmärke. Lisaks on kasulik pakkuda erinevaid õppemudeleid, sealhulgas vahetut, virtuaalset ja segaõpet ning töökohal toimuvat väljaõpet;
17. õpetajate ja koolitajate hariduse ja koolituse kõigil tasemetel ja kõigis osades on vaja kohaldada vastastikku täiendavat ja terviklikku lähenemisviisi. See peaks hõlmama õpilaste värbamist ja valikut, õpetajate põhikoolitust (sh praktika), töösse sisseelamist ja kvaliteetset mentorlust, samuti pideva kutsealase arengu edendamist ja toetamist kogu õpetajakarjääri jooksul ning vajaduse korral hindamissüsteeme. Erilist tähelepanu tuleks pöörata alustavatele õpetajatele, pakkudes neile täiendavat juhendamist ja mentorlust, et hõlbustada karjääri alustamist ja aidata neil toime tulla nende konkreetsete vajadustega;
18. kooskõlas riikide oludega võiks seda toetada õpetajatele ja koolitajatele mõeldud ajakohaste ja asjakohaste riiklike terviklike pädevusraamistikuga, ⁽¹²⁾ mis on välja töötatud struktureeritud ja korrapärases dialoogis asjaomaste sidusrühmadega ning mis kajastavad kaasaegseid ja innovaatilisi õpetamist käsitlevaid lähenemisviise, strateegiaid ja meetodeid ning uusi esilekerkivaid asjaolusid ühiskonnas üldiselt. Sellega seoses on oluline, et õpetajatele ja koolitajatele pakutav pidev kutsealane haridus ja koolitus hõlmaks süstemaatilisemalt mitmekeelses ja mitmekultuurilises keskkonnas töötamisega seotud teemasid ja õppimisvõimalusi, tööd erivajaduste ja ebasoodsa taustaga õppijatega, digitaalpedagoogikat, kestlikku arengut ja tervislikku eluviisi. Seetõttu tuleks erilist tähelepanu pöörata õpetajate ja koolitajate endi nõudmistele ja vajadustele; ⁽¹³⁾
19. õpetajate ja koolitajate pidevat kutsealast arengut tuleks käsitada kvaliteetse õpetamise ja koolituse eeltingimusena; seetõttu tuleks õpetajaid ja koolitajaid innustada analüüsima oma tavasid ja koolitusvajadusi ning neid tuleks motiveerida osalema ja toetada, pakkudes kvaliteetseid koolitusvõimalusi, andes neile osalemiseks aega ja pakkudes stiimuleid;
20. õpetajate ja koolitajate sidemete tugevdamine teadlastega võib avaldada positiivset mõju nende ametialasele arengule ning stimuleerida teadusuuringutel põhinevaid, innovaatilisi ja täiustatud õpetamistavasid;
21. piiriülene liikuvus, olgu see lühi- või pikaajaline, füüsiline, virtuaalne või kombineeritud, on võimas õpikogemus ja väärtuslik võimalus osalejate sotsiaalsete, kultuuridevaheliste, mitmekeelsete ja inimestevaheliste pädevuste arendamiseks nii õpetajate põhikoolituses osalevate õpilaste kui ka tegutsevate õpetajate ja koolitajate pidevas kutsealases arengus. Siiski on nii õpilaste kui ka tegutsevate õpetajate liikuvusele takistusi, näiteks keeleoskuse puudumine või tegutsevatele õpetajatele asendajate leidmine. Lisaks iseloomustab õpetajate põhikoolituse programme sageli nõrk rahvusvaheline mõõde ning vähene õppe- ja praktikaalane liikuvus võrreldes muude valdkondade õppeprogrammidega ⁽¹⁴⁾ ning esineb probleeme välismaal veedetud õpirändeperioodide ja õpitulemuste tunnustamisega;

⁽¹²⁾ Enamik Euroopa riike võtab vastu raamistikud, milles kirjeldatakse pädevusi, mida õpetajad peaksid oma karjääri jooksul omama või arendama. Praktikast sellised raamistikud siiski vormi, üksikasjalikkuse, väärtuse ja kasutuse poolest erinevad (HK 2019, lk 34).

⁽¹³⁾ Rahvusvahelise õpetamise ja õppimise uuringu TALIS 2018 andmetel teatas 21 % õpetajatest, et nad vajaksid täiendavat koolitust seoses erivajadustega õpilaste õpetamisega, 16 % seoses IKT kasutamisega ja ligikaudu 13 % seoses õpetamisega mitmekeelses ja -kultuurilises keskkonnas (HK 2019, lk 10).

⁽¹⁴⁾ Õpetajaks õppijate rahvusvaheline liikuvus õpetajate põhikoolituse omandamise ajal (arvutatud nende õpetajate osakaaluna, kes on õpetaja põhikoolituse ühe osana läbinud õppeperioodi välismaal) ei ole just tavaline ja on liikmesriigiti väga erinev (HK, lk 26).

22. erinevate karjäärivalikutega seotud võimalused õpetajaametis, mis pakuvad erinevaid suundi kutsealaseks arenguks, võivad suurendada motivatsiooni asjaomasele kutsealale pääsemiseks ja seal püsimiseks, samuti elukestvaks õppeks. Need võivad julgustada õpetajaid ja koolitajaid jätkuvalt pühenduma oma kutsealale ning pühenduma kogu oma tööelu jooksul nii oma õppijate kui ka enda õpingutele. Teisest küljest on samavõrd oluline, et õpetajaid ja koolitajaid ei koormataks liigselt haldusülesannetega nii, et neil on raske keskenduda õpetamisele;
23. õpetajad ja koolitajad ning institutsioonide juhid saavad oma teadmiste, erialase ettevalmistuse ja praktiliste teadmistega anda oma panuse poliitika kujundamisse. Samal ajal võib nende osalemine poliitikakujundamises suurendada nende isevastutust ja seega avaldada positiivset mõju erinevate poliitiliste algatuste ja reformide elluviimise tulemustele;
24. õpetajate ja koolitajate heaolu mõjutab nende tööalast rahulolu ja entusiasmi ning avaldab mõju nende elukutse atraktiivsusele ja sellest tulenevalt ka nende kõnealusele kutsealale jäämisele. See on oluline kvaliteedi ja tulemuslikkuse alane tegur, mis on seotud nende endi motivatsiooni ning nende õppijate motivatsiooni ja saavutustega;
25. heaolu olulised aspektid võivad muu hulgas olla seotud ootuste mõistmise ja neile vastamisega; töökoormuse, töökeskkonna, sealhulgas õpetamise ja õppimise ohutuse, ning töötingimustega; kättesaadava vastastikuse ja institutsioonilise toetusega; suhetega õppijate, lapsevanemate, eakaaslaste ja asutuste juhtidega ning lugupidamise ja tunnustamisega laiemal kogukonnal. Kui need tegurid puuduvad või neid positiivselt ei kogeta, võib see põhjustada füüsilist ja emotsionaalset kurnatust, stressi ja läbipõlemist, mis mõjutab vaimset ja füüsilist tervist;
26. õpetajate ja koolitajate ning õppijate saavutuste ja heaolu toetamiseks on kasulik luua ja edendada koostööl põhinevaid õpikogukondi ning koostööl põhinevat meeskonnakultuuri õpetajate ja koolitajate, nende kolleegide ja asutuste juhtide, õppijate, lapsevanemate ja muude sidusrühmade, näiteks tööandjate vahel. Kogenud õpetajatel ja koolitajatel võib olla oluline roll nooremate kolleegide mentoritena, saades samal ajal ka ise kasu põlvkondadevahelisest dialoogist. Lisaks on oluline soodustada alt üles suunatud ja vastastikust erialast õppimist ning edendada õppe- ja osalusjuhtimist, mis loob usaldust, inspireerib ja motiveerib haridustöötajaid. Lisaks võiks vajaduse korral kasutada hindamist, et toetada nende töö parandamist, andes konstruktiivseid hinnanguid ja tagasisidet nende tegevuse kohta, kehtestades kriteeriumid märkimisväärseid tulemusi saavutanud isikute edutamiseks ja tunnustamiseks;
27. piisavad, tõhusad ja kestlikud investeeringud õpetajatesse ja koolitajatesse kujutavad endast investeeringuid hariduse ja koolituse kvaliteeti. See hõlmab mitmesuguseid aspekte, nagu investeeringud õpetajate ja koolitajate haridus- ja koolitusvõimalustesse, piisav infrastruktuur ja õpperuumid, vahendid ja ressursid, samuti palgad; ⁽¹⁵⁾
28. kõike eespool nimetatut võiks kaaluda stiimulite väljatöötamisel õpetajate ja koolitajate nappuse küsimuse lahendamiseks. Täiendavad võimalused, mida kaaluda, võivad hõlmata stipendiume, et meelitada õpilasi osalema asjakohastes õppeprogrammides, või selliste spetsialistide värbamist, kellel on muu kvalifikatsioon kui õpetamine, hooldistes samal ajal kvaliteetse hariduse ja koolituse pakkumise edendamise ja toetamise eest;

VÕTTES ASJAKOHASELT ARVESSE INSTITUTSIOONILIST AUTONOOMIAT JA RIIKIDE OLUSID, KUTSUB LIIKMESRIIKE ÜLES

29. jätkama ja tegema täiendavaid jõupingutusi, et kaasata õpetajaid ja koolitajaid haridus- ja koolituspoliitika kujundamisse kõigil poliitikakujundamise tasanditel, suurendades koostööd, edendades nende isevastutust kõnealuse protsessi eest ning nende sõltumatust selle poliitika ellurakendamisel;
30. võtma õpetajate ja koolitajate hariduse ja koolitusega seotud poliitika väljatöötamisel arvesse vajadust kohaldada õpetajate ja koolitajate põhikoolituse, töösse sisseelamise ja pideva kutsealase arengu suhtes terviklikku lähenemisviisi;
31. edendama ja toetama õpetajate ja koolitajate suuremat osalemist pidevas kutsealases arengus, eelkõige astudes täiendavaid samme osalemise ja võimalustega seotud takistuste kõrvaldamiseks, ning püüdma asjakohaselt hinnata ja tunnustada pideva kutsealase arengu väärtust karjääri edendamise alustalana;

⁽¹⁵⁾ Tõendid näitavad, et palgad mõjutavad õpetajate ja koolitajate tööle värbamist ja töö hoidmist, samuti õpitulemusi. Õpetajate palgad on sageli madalamad kui muude kolmanda taseme haridusega töötajate keskmised palgad (HK 2019, lk 39–40).

32. innustama haridus- ja koolitusasutusi pakkuma õpetajatele ja koolitajatele mõjusaid ja teadusuuringutel rajanevaid pideva kutsealase arengu võimalusi, mis põhinevad koostööl, vastastikusel vaatlusel ja õppimisel, nõustamisel, mentorlusel ja võrgustike kasutamisel; innustama selliste võimaluste arendamisel vajaduse korral haridus- ja koolitusasutusi laiendama oma õppevõimalusi, sealhulgas väiksemaid õppeühikuid, näiteks neid, mis võivad viia mikro-kvalifikatsioonideni, võttes arvesse kvaliteedi tagamise korda;
33. jätkama kõrgharidusasutuste sõltumatust täielikult austades nende toetamist akadeemiliste töötajate pädevuse suurendamisel teaduspõhisel ja üliõpilaskesksel õppel, õpetamisel ja hindamisel põhineva lähenemisviisi rakendamisel ning selgete, läbipaistvate ja õiglaste personalivärbamis- ja tööhõiveprotsesside loomisel ja järgimisel, millega tunnustatakse õpetamistegevuse väärtust, ⁽¹⁶⁾ mida tuleks samuti arvesse võtta edutamispoliitikas ja -tavades;
34. uurima võimalusi õpetajate ja koolitajate karjääri mitmekesistamiseks ning riiklike karjääriraamistike väljatöötamiseks, et aidata neil saavutada oma karjäärilaseid püüdlusi ja saada motivatsiooni ning rahuldada oma õppimisvajadusi;
35. motiveerima haridus- ja koolitusasutusi lisama õpetajate ja koolitajate liikuvust – füüsilisel, virtuaalsel või kombineeritud kujul – oma õppe-, arengu- ja rahvusvahelistumise strateegiatesse, kasutades sealhulgas selliste Euroopa vahendite nagu eTwinning ja EPALÉ potentsiaali õppe lahutamatu osana; võimaluse korral ja kooskõlas riiklike eeskirjadega ning vastavalt riiklikele oludele valideerima õpetajate ja koolitajate pideva kutsealase arengu raames Euroopa vahendite ja liikuvuse kaudu omandatud oskused ja pädevused;
36. tegema täiendavaid jõupingutusi nii õpilaste kui ka tegutsevate õpetajate ja koolitajate liikuvuse edendamiseks ning kõrvaldama veel püsivad takistused, et suurendada osalemise määra; sellega seoses innustama õpetajate põhikoolituse eest vastutavaid kõrgkooli oma õppevõimaluste osana täielikult ära kasutama liikuvuse potentsiaali, mis võib vajaduse korral hõlmata õppeprogrammide liikuvusaknaid; lisaks hõlbustama praktiseerivate õpetajate ja koolitajate erialase arengu raames osalemist mitmesugustes liikuvusvormides, sealhulgas püüdes leida kestlikke lahendusi asendusvajadusele;
37. investeerima kutseala atraktiivsuse ja staatuse parandamiseks meetmetesse, mis on seotud nende põhikoolituse ja pideva kutsealase koolituse, töötingimuste ja karjääriväljavaadete parandamisega, samuti õpetajate ja koolitajate vastupanuvõime ja heaolu täiendamiseks mõeldud meetmetesse, et toetada neid nende töö stressirohkete aspektide käsitlemisel. Nende aspektide käsitlemisel on oluline võimaldada sotsiaalpartnerite tõhusat kaasamist;
38. tegema koostööd ning vahetama kogemusi ja teavet, mis on seotud õpetajaid ja koolitajaid puudutavate poliitiliste arengutega, sealhulgas õpetajate ja koolitajate jaoks riiklike pädevusraamistike väljatöötamise ja läbivaatamisega;

PALUB KOMISJONIL KOOSKÕLAS TEMA VASTAVATE PÄDEVUSTEGA JA SUBSIDIAARSUSE PÕHIMÕTET NÕUETEKOHASELT ARVESSE VÕTTES

39. õpilaste ning tegutsevate õpetajate ja koolitajate liikuvuse hõlbustamiseks edendada koostöös liikmesriikidega dialoogi ja uurida takistusi, sealhulgas struktuurilisi aspekte, välismaal läbitud õppeperioodide õpiväljundite tunnustamist ja akadeemilisi kvalifikatsioone, ning anda haridus- ja koolitusasutustele suuniseid liikuvuse parandamiseks ning õpetajate ja koolitajate rahvusvahelise perspektiivi laiendamiseks;
40. lisaks riiklikele jõupingutustele uurida võimalust koostada ettepanek asjakohase Euroopa pädevusraamistiku kohta, ⁽¹⁷⁾ et edendada kestliku arenguga seotud teadmiste, oskuste ja hoiakute arendamist ja hindamist, mida kasutatakse vabatahtlikkuse alusel;
41. toetada tihedamat koostööd liidu haridus- ja koolitusasutuste vahel, et tugevdada teaduspõhist õpetajaharidust, toetada piiriülest liikuvust ja ühiseid õppimisvõimalusi õpetajate kutsealase arengu raames, näiteks innustades vabatahtlikku koostööd ja riiklike haridus- ja koolitusasutuste võrgustike loomist liidu tasandil Euroopa õpetajakoolituse akadeemiate vormis;

⁽¹⁶⁾ Standardid 1.3 ja 1.5, Euroopa kõrgharidusruumi kvaliteedikindlustuse standardid ja suunised, 2015.

⁽¹⁷⁾ Komisjoni teatis Euroopa Parlamendile, Euroopa Ülemkogule, nõukogule, Euroopa Majandus- ja Sotsiaalkomiteele ning Regioonide Komiteele „Euroopa roheline kokkulepe“, 11. detsember 2019 (lk 19).

42. lisaks olemasolevatele riiklikele jõupingutustele uurida võimalust töötada välja Euroopa suunised, mida kasutatakse vabatahtlikkuse alusel toetusena karjääriraamistike loomisel riikide tasandil, tuginedes hariduse ja koolituse raamistiku 2020 hariduspoliitika tööühma töö tulemustele, et käsitleda õpetajate ja koolitajate edusamme laiemalt ning anda vastus nende eesmärkidele, motivatsioonile ja ambitsioonidele;
 43. edendada koostöös liikmesriikidega selliste olemasolevate veebiplatvormide nagu eTwinning, School Education Gateway ja EPAL kasutamist ja kaaluda nende edasiarendamist ning uurida võimalusi nende kasutamise laiendamiseks, et hõlbustada nii õpilaste kui ka tegutsevate õpetajate ja koolitajate liikuvust, näiteks liikuvusprojektide jaoks partnerite leidmine ning platvormi pakkumine liikuvuse ettevalmistamiseks ja järelmeetmeteks;
 44. selleks et õpetaja elukutset kõrgemalt hinnata, propageerida selle tähtsust ja muuta kvaliteetne õpetamine nähtavamaks, uurida erakordsetele õpetajatele või koolitajatele iga-aastase Euroopa preemia kasutuselevõtmise teostatavust ja lisaväärtust, näiteks innovatsiooni, kaasatuse või Euroopa mõõtme edendamise eest õpetamisel;
 45. jätkata tulevaste ja tegutsevate õpetajate ja koolitajate haridus- ja koolitusvõimaluste ning liikuvuse arendamise toetamist, eelkõige programmi „Erasmus+“ ning Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide, eelkõige Euroopa Sotsiaalfondi, ja nende õigusjärglaste kaudu;
 46. võtta täiel määral arvesse käesolevaid järeldusi, töötades välja ettepanekud Euroopa haridusruumi ning hariduse ja koolituse alase koostöö uue strateegilise raamistiku kohta, sealhulgas jätkates heade tavade vahetamist liikmesriikide vahel.
-

LISA

Poliitiline taust

1. Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate järelused õpetajahariduse kvaliteedi parandamise kohta (15. november 2007)
 2. Nõukogu järelused õpetajate ja koolijuhtide erialase arengu kohta (26. november 2009)
 3. Nõukogu järelused tõhusa juhtimise kohta hariduses (25.–26. november 2013)
 4. Nõukogu järelused tõhusa õpetajahariduse kohta (20. mai 2014)
 5. Nõukogu ja nõukogus kokku tulnud liikmesriikide valitsuste esindajate järelused kaasamise kohta mitmekesisuses, et tagada kvaliteetne haridus igaiühele (17. veebruar 2017)
 6. Nõukogu järelused, milles käsitletakse koolide arendamist ja õpetamise täiustamist (20. november 2017)
 7. Euroopa õpetajate digipädevuste raamistik (2017)
 8. Nõukogu soovitus, milles käsitletakse ühiste väärtuste, kaasava hariduse ja õpetamise Euroopa mõõtme edendamist (22. mai 2018)
 9. Nõukogu soovitus võtmepädevuste kohta elukestvas õppes (22. mai 2018)
 10. Nõukogu soovitus kvaliteetsete alusharidus- ja lapsehoiusteemide kohta (22. mai 2019)
 11. Nõukogu soovitus tervikliku keeleõppekäsituse kohta (22. mai 2019)
 12. TALIS – OECD 2018. aasta rahvusvahelise õpetamise ja õppimise uuring
 13. Hariduse ja koolituse valdkonna 2019. aasta ülevaade
-